

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİNDEN İNKILÂP GENÇLERİ DERNEKLERİNE

Doç. Dr. Mustafa BALCIOĞLU*

"Güçlü bir ordunun arkasında her an bir de sağlam bir gençlikten mürekkep bir ihtiyat ordusu mevcuttur" gibi bütün bir ulusu "millet-i müsellaha" haline sokmayı amaçlayan anlayış, 19. yüzyıldan itibaren hayat sahası arayan ve Dünya egemenliği peşinde koşan Alman siyasetini formüle etmektedir. Almanların bu politikaları, Birinci Dünya Savaşı öncesinde ülkenin yönetimini ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından da benimsenmiştir. İttihatçılar, ülke genelinde kurdukları yarı askeri nitelikli gençlik örgütleriyle amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmışlar ve ulusun önemli bir kesimini savaşa hazır biçimde tutmaya çalışmışlardır. Anılan gençlik örgütlenmeleri beden eğitiminin, spor faaliyetlerinin ve askeri eğitimin öğretildiği o dönemdeki adıyla keşşaflık bugünkü deyimile izcilik etkinlikleri etrafında yapılmıştır.

Keşşaflığın ülke çapında örgütlenmesi Haziran 1913'te kurulan Türk Gücü Cemiyeti ile gerçekleşmiştir. Harbiye Nezareti ve İttihatçılardan yakın destek gören Cemiyet, yerini 1914'te kurulan Osmanlı Güç Derneklerine bırakmıştır. "Genç memleket evladını maddeten ve manen vatan müdafaasına hazırlamak ve ölünceye kadar kavi ve sağlam bir vatanperver hasletini muhafaza etmesini temin eylemek" maksadıyla kurulan Güç Dernekleri kısa bir süre sonra kapanarak, yerlerini 1916 yılında teşekkül eden Osmanlı Genç Derneklerine bırakmışlardır. Söz konusu dernekleri kurma düşüncesi von Der Goltz'a aittir. Almanya'da oluşturulan Genç Der-

* Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi, Atatürk Araştırma Merkezi Bilim Kurulu Üyesi.

neklerinin (Kaiserlich Deutshe Jugendwebr) (Jugendwehr) büyük yararlarından söz ederek böyle bir teşkilatın Türkiye'de de kurulmasının gerekliliğini Harbiye Nezaretindeki yetkililere anlatmıştır. Enver Paşanın da uygun görmesiyle nihayet Padişahın da iradesi alınarak 17 Nisan 1916'da Genç dernekleri Kanunu çıkarılmıştır. Genç Derneklerinin örgütlenmesi ile uğraşmak üzere anılan kanunun çıkarılmasından önce Goltz'un tavsiyesiyle Almanyadan von Hoff getirilmişti. Alman Genç Derneklerinin idaresinde gösterdiği yetkinlikle tanınan von Hoff'un İtfaiye Dairesinin boş bir odasında bir çok yoksunluklarla yürüttüğü çalışmalar sonucunu vermiştir.

Nitekim 14 Haziran 1916'da von Hoff'un Müfettiş-i Umumiliğini, Binbaşı Tahir Beyin muavinliğini, katipliğini Vedat Ürfi'nin, İkinci Başkanlığın Yüzbaşı İzzet Beyin, Tercümanlığını Mülazım Münir Beyin yaptığı Genç dernekleri faaliyetlerine başladı. Hazırlanan talimatname çerçevesinde ülke genelinde etkinliklere girişti. Kanun gereğince Osmanlı vatandaşı olan her gencin on iki yaşından on yedi yaşına kadar "Gürbüz", asker oluncaya değin "Dinç" adıyla katılmak zorunluluğunda bulunduğu Genç Dernekleri, kısa bir süre sonra Osmanlı Genç Dernekleri adlı haftalık bir dergi çıkardı. Dernek yöneticileri Anadolu'ya bir gezi yaparak, amaçlarını kamu oyuna duyurmaya çalıştılar. Kuruluşundan Temmuz 1917'ye kadar Edirne'den Kudüs'e, Bitlis'ten Basra'ya kadar geniş bir alanda teşkilatlanan Genç derneklerinin sayısı, anılan tarihte 706'ya ulaşmıştı. İttihat ve Terakki Cemiyetinin, dernekler üzerinde etkinlik sağlamak istemesi, dernek yetkilileriyle çatışma yaratmış ve sonuçta von Hoff Almanya'ya iade edilmiştir. O'nun gidişiyle Müfettişliğe vekaleten Kurmay Yarbay Mustafa Asım Bey bakmıştır¹.

Osmanlı Devletinin Birinci Dünya Savaşından yenik çıkmasından sonra oluşan kaosta, kuruluş kanunu ve talimatnamesi ilga edilmemekle

1. Mustafa Balcıoğlu; "Osmanlı Genç dernekleri", *Türk Kültürü*, Yıl XXX, S.346, Şubat 1992, s.98-102. Ayrıca Bkz. Orhan Avcı; "Osmanlı Genç Derneklerinin Türkiye Cumhuriyetine Etkileri", *Bilim Yolu*, KKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü yay. Kırıkkale 1998.

birlikte, dernekler de etkinliğini yitirmiştir. Bununla birlikte, Milli Mücadele döneminde Anadolu'da bir takım gençlik kuruluşlarının varlığı da gözlenmektedir. Kastamonu'da Gençler Kulübü, Çerkeş'te Gençler Mahfili adları altında Müdafaa-i Hukuk cemiyetlerine yardım eden bu kulüplerin, yaygınlık gösteremedikleri de anlaşılmaktadır².

Genç Derneklerinin yeniden gündeme gelmesi Cumhuriyetin kuruluşunu takip eden günlere rastlamıştır. 31 Ekim 1923'te uzun yıllardan beridir süren seferberlik, 1 Kasım 1923 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kaldırılmıştı³. Ardından 14 Ocak 1924'te Askerlik Mükellefiyeti Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılmış ve askerlik süresi on sekiz aya indirilmişti. Ülke savunmasını ilgilendiren bu önemli gelişme üzerine, Başvekil İsmet Paşa ile Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti arasında yeni durum konusunda görüşmeler yapıldığı belgelerden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda 2 Ocak 1924'te Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekili adına Reis-i Sani Mirhiva Asım imzasını taşıyan yazıda, Başvekil İsmet Paşa'nın "gençliğin yarınki maddi ve manevi can mücadelesiyle vatan müdafaasını istihdaf eden izci ve keşşaf teşkilatı hakkında tetkikat ve tettebbuatta bulunulmasına" dair verdiği direktif üzerine Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti Dördüncü Şube Müdürü Miralay Sedat Beyin başkanlığında ve Ordu Dairesi Başkanı Miralay Seyfi, Maarif Vekaleti İhsaiyat Müdürü Avni ve Dahiliye Vekaleti İstatistik Genel Müdürü Abdülmuttalib Beylerden oluşan bir komisyon kurulduğu ifade edilmektedir⁴. Yine Erkan-ı Harbiye-i Umumiyeden Başvekalete gönderilen 31 Mart ve 16 Nisan 1924 tarihli yazılarda da; askerlik süresinin kısalması üzerine, askerlik çağına giren gençlerin silah altına alınmadan önce, askerlikte göreceği talim ve terbiyenin ilk şekillerini görmeleri ve aynı zamanda gelecekte maddi ve manevi hayat mücadelesiyle vatan müdafaasına hazırlamak amacını gerçekleştirmek üzere Genç Dernekleri kurulmasına yönelik Başvekilin verdiği direktiften söz edilmektedir⁵. 1923 yılının sonlarında İsmet Paşa'nın

2. Utkan Kocattürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Kronolojisi (1918-1938)*. T.T.K., Ank. 1988.

3. T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Devre II, C. III, s.130-131.

4. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 030.18.01.01./24.26.10.(1.)18.148.18.19.1932.

5. B.C.A; Belge no:1.

Genç Derneklerinin kurulması için çalışmalar yapılması yolunda verdiği direktif uyarınca yukarıda da belirtildiği gibi kısa sürede hazırlıklar başlatılmıştır. Anılan bu komisyon esbab-ı mucibesiyile (gerekçesiyle) bir kanun layihası ve talimatname hazırlayarak, 3 Ocak 1924'te Başvekalete takdim etmiştir.

Söz konusu komisyonun hazırladığı Genç Dernekleri Teşkilatına duyulan ihtiyaç kanun lahiyasının gerekçesinde altı maddede ortaya konulmuştur. Ülkenin geniş sınırlara, kuvvetli komşulara sahip olduğundan söz edilerek bu hududların ancak büyük miktarlardaki kuvvetlerle korunabileceğinin belirtildiği gerekçede, memleketimizin mevcut ekonomik koşullarının buna olanak vermediği ifade edilmektedir. Bu eksikliği gidermenin çözümü olarak bütün gelişmiş ülkelerde ve komşu Rusya, Balkan ülkelerinde olduğu gibi, ülkemizde de Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan gençlik örgütüne benzer bir yapılanmaya gidilmesi önerilmektedir⁶. Genç Dernekleri Müfettişliği teşkilini öngören altı maddelik kanun teklifinde de İzci, Keşşaf ve Genç Dernekleri ile ilgili daha önceki bütün hükümlerin kaldırılması isteniyor, müfettişliğin kadrosu ve işleyişi ile ilgili esasların bir talimatname çerçevesinde belirleneceği belirtiliyordu⁷.

6. B.C.A. Belge no:2 Genç Dernekleri Teşkilatına Dair Kanun Layihasının tamamı aşağıdadır:

1. Memleket gençlerinin maddeten ve manen takviyesi ve terbiyesi için bir "Genç Dernekleri Müfettişliği" teşkil edilmiştir.

2. Müfettişliğin kadrosu, vekaletlere suret-i merbutiyeti ve vezaifi Heyet-i Vekilece bir talimatname ile tesbit edilecektir.

3. Genç Dernekleri Müfettişliğine memur zevatın maaş ve tahsisatları mensub oldukları vekaletler bütçesinden tesviye olunur.

4. İzci, Keşşaf ve Genç dernekleri hakkında bundan evvel neşrolunan kavanin ve nizamathükümü münfeshildir.

5. İşbu kanun tarih-i neşrinde muteberdir.

6. İşbu kanunun tatbikine Heyet-i Vekile memurdur.

7. B.C.A. Belge no:3 Anılan gerekçenin tam metni şöyledir:

1. Memleketimizin berri, bahri, havai vasi hududlara ve her türlü vesait-i fenniye ile mücehhez ve kuvvetli komşulara malik olduğu malumdur. Bundan dolayı müdafaa-i ahîye-i vatan, silah altına büyük kuvvetler bulundurmak ihtiyacını gözetmektedir. Diğer cihetten esliba-i harbiyetin fevkalade tekemmülü gittikçe daha fenni vesaitin orduda istimat, hizmet-i askeriye müddetini tezyide sevk ediyor.

2. Bunlara mukabil memleketin vaziyet-i iktisadiyesi ve senelerden beri devam eden harplerin yaptığı tahribat hem ordu mevcudiyetini bilhızır asgari bir miktara hem de bilfiil hizmet-i askeriye müddetini asgari bir müddete indirgemeğe mecbur ediyor.

3. Binaenaleyh her iki mahzuru bir dereceye kadar bertaraf etmek üzere memleket gençlerine sinn-i askeriye dahil olmadan evvel ibtidai bir talim ve terbiye vermek ve aynı zamanda onların maddeten ve manen takviyesini temin eylemek üzere (Genç Dernekleri) teşkilatı yapılmasına lüzum görülmüştür.

Genç Dernekleri kanun layihası (tasarısı) ile birlikte "Türkiye Genç Dernekleri Hakkında Talimatname Müsveddesi" de düzenlenmişti. "Teşkilat-ı umumiye", "Riyaset Mercii ve Vezâif", "Vazife ve Mesuliyet", "Teçhizat, Varidat ve İmtiyazat", "Mevad-ı Müteferrika" başlıkları altında yirmi dokuz maddeden ve iki lahikadan oluşan anılan talimatname ile Genç derneklerinin işleyişi tesbit edilmişti. Buna göre; Genç Dernekleri asker kökenli bir müfettişin yönetiminde bulunacaktı. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye ve Müdafaa-i Milliye Vekaletlerince seçilecek ve Heyet-i Vekile karnamesiyle tayin olunacaktı. On iki yaşından askerlik çağına giren bütün gençleri içine alan bu teşkilat; öğrenim gören gençlerin yanısıra bunların dışındakileri de kapsamaktaydı. Maarife bağlı derneklerin genel başkanı Maarif Vekili, bunların dışındaki derneklerin genel başkanı ise Dahiliye Vekili olarak tesbit edilmişti. Anılan talimatnamede Genç Dernekleri Müfettişi, bütün eğitim ve öğretim faaliyetlerini düzenlemek, ilgili vekaletlerle teşkilat arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevlendirilmişti. Derneklere katılacak gençlere uygulanacak prosedür, eğitimlerin şekli ve tarzı, başarılı ya da başarısız gençler uygulanacak yaptırımlar, giyecekleri üniforma ve teçhizat, bayramları, toplayacakları yardımın şekli, dernek mensuplarına tanınan ayrıcalıklar, taşıyacakları işaretler de talimatnamede gösterilmişti⁸.

4. Maarif, Müdafaa-i Milliye ve Erkan-ı Harbiye vekaletlerince uzun müddetten beri işbu teşkilat için tetkikat edilmiş ve nihayet her üç vekaletten ve bir de telakki cihetiyle Dahiyeye Vekaletine memur komisyon işbu tetkikatın heyet-i umumiyesini cem ve tevhid ile merbut kanun layihasını müteffikan imza etmiştir.

5. Esasen bilumum medeni memleketlerde ve bilhassa komşumuz Rusya ve Balkan devletlerinde buna müşabih gençler teşkilatı mevcut olduğu gibi bizde harb-i umumi esnasında neşr edilmiş ve fakat Ali Harbin tesiratıyla saha-i tatbikiye vaz edilmeden bazı mukarreat ve bir kanun-u muvakkat vardır. binnaenalyh şimdiki ihtiyacata ve usul-ü idare-i memlekete tevafuk etmeyen mezkur mukarreat ve kanunun hükümden iskatı ve yerine son kararın ikame ve tatbiki için kanun şekline tedvirine mecburiyet görülmüştür.

6. İşbu kanun layihası gibi bunun ait olduğu vekaletlerce tarz-ı tatbikini gösteren talimatname de yine selahiyatlar komisyonca etrafiyla ihzar ve tertib edilmiştir. Şu suretle esasen pek geç kalmış olan Genç dernekleri Teşkilatının bir an evvel memlekette saha-i tatbikiye say ile bütün menafin temin husulü için kanun layihasının bir an evvel tetkiki ve tasdikine ihtiyaç vardır.

8. B.C.A. Belge no:4 Genç Dernekleri Hakkında Talimatname Müsveddesi

Teşkilat-ı Umumiye

1. Gençliğin maddeten ve manen takviyesi her gencin askerliğe izahı ve bu ihzar sayesinde hizmet-i askeriye'nin taklidi gayelerinin istimali için Genç Dernekleri Teşkilatı vücuda getirilecektir. İşbu teşkilat cihet-i askeriyede makamat-ı aliyeyi işgal ederek temayüz etmiş olan Genç Dernekleri müfettişinin taht-ı teftişinde bulunur. Müfettişlik kadrosu 1 numaralı lahikada gösterilmiştir.

2. Genç dernekleri Müfettişi Erkan-ı Harbiyeyi Umumiye ve Müdafaa-i Milliye Vekaletlerince müteffikan intihab ve Heyet-i Vekile karnamesiyle tayin olunur.

Başvekil İsmet Paşa'nın direktifi uyarınca hazırlanan yukarıdaki kanun hazırlıkları, Başvekalete Ocak 1924'te gönderildiği halde anılan

3. İşbu müfettişlik, teşkilatının münasebatına ve vazifenin icabatına göre aid olduğu vekaletle merbut bulunur.

4. 12-14 yaşındaki Türk çocukları izci, bundan sonraki esnan dahilindekiler hizmet-i askeriyeye dahil oluncaya kadar keşşafırlar.

5. Her mekteplerden ve mektepler haricinde vilayet, kasaba, nahiye ve köylerde mahalli gençlerinden izci ve keşşaf teşkilatı yapılır. Mektepler dahilinde yapılan teşkilattan mahalli maarif müdürleri, gerek bundan ve gerek mektepler haricindeki teşkilatta müteselsilen en büyük amir-i mülkiye re'sen mesuldürler.

6. Mektep izci ve keşşaf kıtalarının talim ve terbiyesi mektep terbiye-i bedeniyeye mualliminin idaresinde cereyan eder. Her mektep teşkilatı ayrı bir cüz'i tandır Muhtelif mektepler bir araya toplanınca mahalli maarif müdürünün tensib edeceği muallim, heyet-i mecmuaya emr u kumanda eder.

7. Mektepler haricindeki gençler sınırlarına göre ayrıca izci ve keşşaf kıtası teşkil ederler. Bunların talim ve terbiyesi münasip zevata ihale edilir.

8. İdare-i mülkiye merkezinde mektepli izcilerden teşkil eden izci cüz'i tamına mektebin bulunduğu mevkie izafete mesele (Bursa-Mektebi İzci Bölüğü) keşşaf cüz'i tamına aynı suretle (Isparta Keşşaf Bölüğü) mektepler halinde teşekkül eden izci ve keşşafırlara ise (Bursa İzci Bölüğü) (Bilecik Keşşaf Bölüğü) gibi isimler verilir.

9. İzci ve keşşafırlardan mürekkeb olan bu teşkilatın heyet-i umumiyesine (Türkiye Genç Dernekleri) denilir.

RİYASET MERCİİ VE VEZÂİF

10. Maarif Genç Derneklerinin his-i umumisi maarif vekili, mektepler haricindeki teşkilatın reis-i umumisi Dahiliye Vekilidir. Türkiye Genç Dernekleri'nin talim ve terbiyesine aid mualelat alakadar vekaletlerin iktiham-ı muvafakatlarıyla Genç Dernekleri müfettişliğince tevhid ve tensik edilir. Maarif Vekaleti alakadar vekaletlerle ve Genç Dernekleri Müfettişi ile müştereken tanzim edilecek programları ve talimatı mektepler dahilinde kendi vesait-i icraiyesi ile tatbik ettirir. Mekteplerin bu babdaki mesuliyeti doğrudan doğruya Maarif Vekaletine karşı olduğundan dernek işlerine ait bildiümle muhaberelelerini de diğer bir mercii tavassutuna hacet kalmadan Maarif Vekaleti ile icra ederler. Mektepler haricindeki Genç Dernekleri için ilk mercii Genç Dernekleri Müfettişliğidir.

11. Genç Dernekleri Müfettişliğinin Başlıca Vazifeleri:

A- Memalik-i tarafeyn-i ecnebiyede çocuklar ve gençlerin münasıl teşkilatını terfik, mamulün olan terbiye-i bedeniyeye talimatnamelerine ve bunların terakkiyatını takip, ordumuzda namulün esasata göre bunları nazar-ı dikkate alarak teşkilat ve talim ve terbiye talimatname ve resaili tanzim ve teklif,

B- Talim ve terbiye programlarını tetkik ve tevhid, talim ve terbiyeyi teftiş,

C- Memleket dahilinde izci ve keşşaf kuvve-i umumiyetlerini tesbit,

D- İzci ve keşşaf üniformalarını teklif,

E- Talim ve tatbikatlar için lüzumu olacak malzeme ve muavenet-i askeriyeyi temin,

12. Genç Dernekleri Müfettişliği baladaki hususata dair tekalif ve mesaisini ait olduğu vekaletlere, malzemeye dair hususatin gayrisini Erkan-ı Harbiye-i Umumiyyeye arzeder.

13. Talim ve terbiye esasatına mütedair talimatlar ve resaili umumiyetle Maarif Vekalatence mazhar-ı tasvib olduktan sonra Erkan-ı Harbiye-i Umumiyyeye tetkik edilip ordu esasatıyla bit'telif tasdikini müteakib mer'i olur.

14. Genç Dernekleri Müfettişliği baladaki vezaif icabatıyla ait olduğu vekaletlere icab ettikçe maruzatta bulunur. Her üç ay nihayetinde Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye ve Müdafa-i Milliye vekaletlerine faaliyet derecesi hakkında ba rapor arz-ı malumat eder. Her sene nihayetinde ihaiyat cetvelleri gönderir Maarif Vekaleti kendi teşkilatı dahilindeki derneklerin faaliyetleri hakkında Genç Dernekleri Müfettişliğine muayyen zamanlarda raporlar ve ihaiyat cetvelleri göndererek maarif sahası dahilindeki mesaisinin tarz ve derece-i terakkisinden müfettişliği haberdar eder.

15. Her mntika-i mülkiyyenin en büyük amiri mntika dahilinde ve kendi riyaseti altında bir genç derneği komisyonu teşkil eder Komisyon azaları berveçhi atidir:

A- Mahalli maarif müdürü

B- Mahallin en yüksek mektep müdürü ile terbiye-i bedeniyeye muallimi ve bitidai mektepler namına müntehib bir veya iki muallim

C- Merakiz-i askeriye kolordu kumandanlığı tarafından müntehib, gayrisinde ahz-ı asker veya jandarmadan bir zabıt, işbu komisyonlarda ifay-ı vazife ederler.

makam tarafından herhangi bir işleme tabi tutulmamıştı. Bunun üzerine Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Fevzi Paşa 16 Nisan 1924'te Baş-

VAZİFE VE MESULİYET

16. Mekteb müdürleriyle, terbiye-i bedeniye muallimleri komisyon kararlarını ifa ile mükelleflir.

17. Mektebler teşkilatı dahilindeki izci ve keşşaf kıtalarının mektebler teşkilatı haricindeki izci ve keşşaf kıtalarıyla kulp ve cemiyetleri arasında veya eshas beyindeki derneklere taalluk eden ihtilafat, Genç Dernekleri komisyonunca hal ve komisyon kararlı tarikece meta olur. Ancak bu gibi ihtilafatda ihtilafın taalluk eylediği ihtisas meselesi için bir mütehasıs ihtilaf edenlerin intihabatıyla Genç Derneği komisyonuna muvakkaten dahil olur.

TALİM VE TERBİYE VE MUAFİYETLER

18. Her mektep izci ve keşşaf kıtasında talim ve terbiye o mektebe ve mektebler haricinde teşekkül ise hususi kıtaatına talim ve terbiye kendi kıtaları dahilinde cereyan eder. ancak köylerde münferiden terbiye edilmiş izci ve keşşafın talim ve terbiye vesilesiyle muhtelif mahallerde içtima ettirilmeleri ve bu maksatla uzun yollar kat'ına mecbur edilmeleri memnudur.

19. Her sene mekteplerin tatil müddetinin on üç gün izciler ve yirmi günü keşşaf için tatbikat ve endahit devresidir. Bu tatbikatlar hariçte geçirilecek akşam, çocuk aile velilerinin inzamam-ı rızasıyla meşruttur. Bu ameliyat ve tatbikatlar mahalli genç dernek reisinin suret-i umumiyede nezareti altında cereyan eder. O muntıkamın kolordu kumandanları tatbikatları idare etmek üzere bir veya müteaddir mütehasıs zabitan gönderir. Sevahilde bu hususta bahriye zabitanından da istifade olunur.

20. Her mahallin maarif idaresi on iki yaşına giren çocuklardan talebelere alelumum izci sinnine dahil olan mektepler müteailiminine meccanen birer matbu (dernek cüzdanı) ita eder. İzci ve keşşaf teşkilatına dahil olan her gencin gösterdiği ehliyet bu cüzdanlara kaydolunur. Bu meşruhanın biri mektebin veya hususi kıtanın müdür ve muallimi veya terbiye-i bedeniye muallimi ile mahalli dernek komisyonuna memur zabıt tarafından imza edilir. Bu cüzdan tatbikata devam etmeyenlerden istirdat olunur.

21. Dört sene-i devriyede isbat-ı ehliyet eden keşşaf hizmet-i askeriyesinden yalnız bir aydan muaf olur. Ayrıca bu ehliyeti keşşaf, imkan dahilinde muntıkasında buldukları kolordunun istedikleri kıtasında hizmet-i muvazzafelerini ikmal etmek ve terfi-i kanunide muharrer müddetten bir ay evvel onbaşı olabilmek hakkına malik olurlar. Genç Dernekleri teşkilatına dahil olduğu halde isbat-ı ehliyet edemeyen her genç bu teşkilattaki hizmeti her ne olursa olsun hiçbir muafiyet kazanamaz.

22. Her gencin malik olduğu dernek cüzdanına meşruhatı bu talimatname dairesinde bilumum makamat-ı askeriyeye yeni bir muhabereye mahal kalmaksızın kabul edilir.

TECHİZAT, VARİDAT VE İMTİYAZAT

23. Her izci ve keşşaf üniformasını ve techizatını kendisi tedarik eder. İzci ve keşşaf, her nevi arazide mecbur olduğundan kıyafetinin çıplaklık arzetmemesinin temini lazımdır. Malzeme-i tedrisiyye Maarif Vekaleti tarafından verilir. Ameliyatlar ve tatbikatlara lüzumu olan çadır, tüfenk, fişenk, kazma, kürek, vait-i nakliye ve edevat-ı sihiye Müdafaa-i Milliye Vekaletince ordu ihtiyacının fazlasından temin olunur.

24. Her sene rebülevvlen on ikinci gününe tekaddüm eden hafta çocuklar haftası ve on ikinci günü çocuklar için kitap bayramı olduğu gibi yine her sene vilayetlerin genç dernek komisyonları edvar-ı talimhanesinde aklamıyye ve ahval-i hevaiye göre ve yalnız ir güne mahsus olmak üzere idman bayramı tertib ederler. Bu günde Türkiye dahilindeki bilumum izci ve keşşaf kıtaatı mütehid idmanlar tezahürat ve resm-i geçit yaparlar. Mahalli dernek komisyonlarının müdürleriyle membur iane kutuların mührü mahallere talik olunur. Bu suretle senede yalnız bir gün izci ve keşşaf bayramı vesilesiyle derç olunan u ihak lapayyi renhem molibşuhca karar ve lapayyi Sinaak zahtanubah molibşoh elnihe tevdi olunur. İşbu para komisyonca fakir çocukların ilbas ve techizi hususunda sarf olunur.

25. İzci ve keşşafın üniformayla ve fotoğraflı cüzdanları ile beraber esnay-ı seyahatlerinde alelumum şimendüfer kumpanyalarında ve Türk vapurlarında nisf-i ücret seyahat istifa olunur.

26. İzci keşşaf elbisesi muallim ve talebe yalnız eyyam-ı resmide ve tatbikat seyahatlerinde müctemian giyeceklerdir. Resmen bir vazife ile tavzif edilmedikçe hiç bir gencin münferiden izci gezmesi caiz değildir.

MEVAD-I MÜTEFERRİKA

28. Kıt'a halinde harekette iken izci ve keşşaf kıtaları ile mevaki-i askeriyeye ve karakollar arasında resmî selam teati olunur.

29. İzci ve keşşaf kıtalar halinde yalnız milli bayramı merasimine iştirak ederler. Mekteplerde

vekalete yazısında; Maarife bağlı okullarda ve bunun dışındaki spor etkinliklerinin ordudaki eğitime bir ön hazırlık biçimine sokulması için Başvekilin emir verdiğini hatırlatarak, konu ile ilgili yapılan çalışmalarından söz etti. Ancak belirlenen esasların dört buçuk aydır uygulamaya konulmamasından da şikayette bulundu Yazı; "Bir an evvel in-tacı için icab edenlere irade-i keyfiyet buyurulması" dileğiyle son buluyordu⁹. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'nin şikayet dolu yazısından önce, 2 Nisan'da Başvekalet "Türkiye Genç Dernekleri Teşkilatı Ka-nunu" ile ilgili dosyayı Maarif Vekilinin görüşünün alınması için Ve-kalete göndermişti. Maarif Vekili Vasıf tarafından incelenen dosya ile ilgili değerlendirme 16 Nisan'da Başvekalete iletildi. Vasıf Bey dosya içeriği ile ilgili şu tesbitlerde bulundu:

izci ve keşşaf evkat-ı sairede muntazaman derslerine ve talimlerine devam ettirilmek suretiyle ted-risat ve talimlere azami zaman kazandırılır. Millî bayramlardan ve bizzat dernekleniş tedrisatını müh-tehir etmeyecek surette tertip edecekleri talim ve müsamerelerden gayri hiç bir merasime iştirak et-tirilemezler. Ancak bu mevkie gelen kolordu kumandanlarıyla valiler ve daha yüksek askeri ve mülki makamlar arzu ettikleri takdirde mahallin izci ve keşşaf kıtaatını müctemian teftiş ederler. Bu gibi teft-işlerin talim ve terbiyeyi ihlal etmemesi lazımdır ve binaenaleyh tatil zamanlarına tesadüf ettirilmesi mü-nasibdir.

LAHİKA 1; Genç Dernekler Müfettiş-i Umumiliği

Müfettiş-i Umumi : Mirliva

Muavini:

Maariften mütehasıs

Birinci Şube

Talim ve terbiye ve teftiş

Müdü: Erkan-ı harp kaymakamı

Mülhak: Yüzbaşı

Aza:Maariften memur

Aza: Dahiliyeden

İkinci Şube

Evrak, Muamelat

İdare amiri: Binbaşı

Hesap memuru

Hademe

Binek arabası

LAHİKA 2:

İzci ve keşşaf alamet-i farikası (sad harfinden her biri izci ve keşşafın şıartı olan evsaf-ı ce-mileden her birine delalet eder. Bunlar da sırasıyla (sıhhat, salabet, sadakat, samimiyet, sabır) dır. Şekil cesamet-i tabiide yapılmıştır.

9. B. C. A. Belge no:5 Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti 3 Mart 1924'te ilga edilip ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine dönüştürülerek kabine dışına alınmıştır.

"1-Nizamname layihasının on yedinci maddesinde mektebler teşkilatı dahilindeki izci ve keşşaf kıtaları ile mektebler haricindeki mümasil teşkilat arasında tehdüdüs edecek ihtilafların Genç Dernekleri Komisyonunca hal edileceği ve komisyon kararlarının her iki tarafça mut'a olacağı kaydedilmektedir. Maarif Vekaleti kendi saha-i faaliyeti dahilindeki teşkilat ile harici teşkilatlar arasında bir ihtilaf vukubulacağına ihtimal vermediği gibi bilfarz böyle bir ihtilaf vukuu halinde de harici bir komisyonunun hakemliğini kabul edemeyeceğinden bu maddeden Maarif Vekaleti teşkilatına ait kısımların tayyî (çıkarılması) lazımdır.

2-23. Madde teşkilata ait kıyafetin "çıplaklık arzetmemesinin temini lazımdır" kaydını ihtiva etmektedir. Pek mühim ve her türlü yanlış tefsirlere müsaid olan bu kaydın kaldırılması icap eder.

3-24. Maddede her sene rebülevvelin on ikinci gününe tekaddüm eden haftanın çocuklar haftası ve on ikinci günü çocuklar günü olduğundan bahsediliyor. Yaşayan ananelerimiz arasında böyle bir hafta ve böyle bir gün yoktur. Yeniden ihdası icap ederse ayrıca düşünülebilir. Lakin izci ve keşşaf teşkilatı ile hiç münasebeti olmayan bu meselenin Genç Dernekleri nizamnamesine girmesi muvafık değildir. Bundan başka bir maddede zikredilen iane cemiyeti vesaire gibi şeyler mektebî ve terbiyevi izcilikle kabil-i telif değildir. Binaenaleyh bu maddenin de nizamnameden tamamen ihracı lazımdır"¹⁰. Vasıf Bey, yukarıda sözünü ettiği maddelerde değişiklik yapılmasını istediği yazısının sonunda, diğer maddelerin Maarifin kabul ettiği ilkelere aykırı olmadığını, zaten kendi okullarında yürütülen izcilik faaliyetlerinin talimatname de belirtilen esaslara uygun şekilde sokulacağını belirtti. Maarif Vekilinin değerlendirmeleri kolaylıkla çözümlenebilecek konuları içeriyor ve esasa ilişkin değildi.

10. Çocuk bayramı konusunun ilk defa bu talimatta gündeme geldiği anlaşılmaktadır. Ülkemizde 23 Nisan'ın çocuk bayramı olarak kutlanması 1929 yılının 23-29 Nisan tarihleri arasındaki çocuk haftası kabulü ile başlamıştır. Haftanın ilk günü ise çocuk bayramı olarak kabul edilmiştir.

Başvekalet; Genç Dernekleri kurulması çalışmalarında ilgili kurumların detaylı biçimde değerlendirmelerinin alınması taraftarıydı. Bununla birlikte Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti bir an evvel tasarının kanunlaşmasını istiyordu. Nitekim 30 Nisan 1924'te Başvekalete gönderilen yazıda Fevzi Paşa; kısaltılmış askerlik süresine uygun olarak asker celbine yakında başlanacağından söz ederek, bu tedbirden doğacak mahzurun önlenmesi için Maarife bağlı okullarda ve onların dışında gençliğin uygun bir teşkilata bağlanarak orduya hazırlanmalarını Başvekilce teklif edildiğini bir defa daha hatırlattı. Buna rağmen, Maarif, Dahiliye Vekeletlerinin yetkilileri tarafından da benimsenmiş ve ordunun eğitiminde önemli bir ihtiyaç olan bu konunun bir kararname halinde yürürlüğe konulması yeniden vurgulandı¹¹. 3 Mayıs 1924'te konunun Heyet-i Vekilede görüşüldüğü belgelerden anlaşılmaktadır. Sonraki gelişmelerden anlaşıldığına göre Fevzi Paşa'nın ısrarları bu defa da dikkate alınmamıştı. Buna rağmen Erkan-ı Harbiye Reisi 15 Haziran'da Genç Dernekleri kuruluşu için yaptığı girişimleri yineledi. Anılan tarihteki yazısına, bundan önceki müracaatlarını da gösterir bir cetvel ekledi¹². Başvekalet bu defa Fevzi Paşa'nın başvurusunu dikkate aldı. 17 Haziran'da Maarif Vekili'nin dikkatine sunulan istek, 25 Haziran'da Heyet-i Vekile gündemine getirildiyse de yine hiç bir işleme tabi tutulmadı. Gelişen iç ve dış olaylar yüzünden uzun bir süre kanun tasarısı unutuldu.

20 Eylül 1925'te Fevzi Paşa, Başvekalete yeniden başvurarak Genç Dernekleri kurulması için girişimlerin başlatılmasını istedi. Bu defa yapılan başvuruda 11 Mayıs 1924'te Avrupa ülkelerindeki askeri uygulamaları yerinde görmek ve araştırmalarda bulunmak üzere Makineli Tüfek Müfettişi Naci Paşa başkanlığındaki heyetin yaptığı araştırmaların da etkisi olmuştu. Anılan yazıda; ordunun görevlerinden birisinin de ülke gençliğini önceden askerliğe hazırlamak olduğunu belirten Fevzi Paşa, Avrupa'da bu tür uygulamaların Birinci Dünya Savaşı sırasında yapıldığını, savaş sonrasında da devam ettiğini ve bu sayede Avrupa ordularında özellikle Fransa'da as-

11. B.C.A. Belge no:6

12. B.C.A. Belge no:7

kerlik süresinin indirilebildiğini iddia etti. O'na göre, Avrupa ülkelerinde orduda öğrenilmesi gereken bir takım bilgiler sivil okulların teneffüshanelerinde, bahçelerde öğretiliyordu. Her alanda bizden ileride olan Avrupalıların yaptıklarının memleketimiz için de hayati önem taşıdığını vurgulayan Erkan-ı Harbiye Reisi, öncelikle okullardan başlayacak teci-ricen ülkenin bütününe yayılacak ve halkı "millet-i müselleha" haline getirecek böyle bir teşkilatın kurulması hazırlıklarına başlanma gereğini bildirdi. Yazısında uygulanacak programın esaslarını da ortaya koymuştu. Buna göre; okutulacak dersler Müdafaa-i Milliye Vekaleti emrindeki askeri liselerin ders programlarının Askeri Bilgiler ve son sınıflardaki Beden Eğitimi dışında Maarife bağlı okullarda takip edilen derslerin benzeriydi. Maarifin emrindeki okullarda aynı program uygulanırsa gençlerin askerliğe hazırlanmasına yönelik ilk adım atılmış olacaktı. Askeri dersler ve talim için gerekli öğretmenler subaylardan seçilecek, esliha malzeme ve techizatta ordu tarafından sağlanacaktı. Fevzi Paşa, yeni teklifinin uygun görülmesi halinde Maarif, Müdafaa-i Milliye ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye temsilcilerinden oluşacak bir komisyon kurulacağını da Başvekalete ilettil¹³.

Genç Dernekleri kurulması için hükümeti harekete geçirmeye çalışan Erkan-ı Harbiye-i Umumiye bu defa, 27 Ekim 1925'te Başvekalete gönderdiği yazıda, Yunanistan'da benzer bir teşkilatın kurulması için girişimlerde bulunulduğunu, bunu gerçekleştirecek kanunun parlamento-ya sevk edildiğini bildirdi. Komşumuz Yunanistan örnek gösterilerek ülkemizde de "hizmet-i askeriyenin tenzilinden mütevellid mahzurun az zamanda refine çaresiz olacak Genç Dernekleri Teşkilatı ve talimnamesinin bir an evvel tetkiki ile mevki meriyyete vazına müsaade-i fehimaneleri" bir kez daha yinelendi¹⁴. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisinin başvurusu okulları ilgilendirdiği için Maarif Vekaletine gönderildi. Vekalet te Terbiye-i Bedeniye Müfettiş-i Umumisi Selim Sırrı Bey'den konu ile ilgili görüşlerini bildirmesini istedi. İkinci Meşrutiyet döneminde de gençlik teşkilatının kurulmasında ve yönetimlerinde rol almış olan Selim Sırrı, 28

13. B.C.A. Belge no:8.

14. B.C.A. Belge no:9

Ekim 1925 tarihini taşıyan raporunda; Avrupadaki uygulamaların Erkan-ı Harbiyenin yazısında belirttiği şekilde olmadığını, gençlerin askerliğe hazırlanmasının da sadece ahlaki hazırlık düzeyinde tutulması gerektiğini savundu. Sivil okullarının bilimle uğraşmasının daha uygun olacağını vurgulayan Selim Sırrı, on yedi yaşından yukarı gençlere askeri poligonlarda atış imkanı sağlanırsa amacın sağlanacağı değerlendirmesinde bulundu¹⁵. Bu rapora dayanan Maarif Vekaleti, Başvekalete cevabında "askerliğe ait bilgilerin kışlaya inhisarı"nın daha uygun olacağını, fakat bu önemli konunun yine Müdafaa-i Milliye, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye ve Maarif Vekaletinden teşekkül edecek bir komisyona havalesini teklif etti¹⁶. 1923 yılının sonlarında kuruluş çalışmaları başlatılan Genç Dernekleri Teşkilatı çalışmalarından 1924 ve izleyen yılda da sonuç alınmadı. Bu teşkilatın kurulmasının çok gerekli olduğuna inanan Fevzi Paşa, 6 Ocak 1926'da Başvekalete konuya ilişkin hangi çalışmaların yapılacağını sordu¹⁷. Israrlı bu başvurulara 22 Şubatta İsmet Paşa cevap verdi. Başvekil cevabında, Maarif Vekaletinin çekincesinden söz ederek bu konuda Müdafaa-i Milliye, Dahiliye, Maarif ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'den yetkili kimselerin katılımıyla oluşturulacak bir komisyon marifetiyle yeni bir çalışma başlatılması direktifini verdi¹⁸.

Genç Dernekleri Teşkilatı kurulması için teşkil edilen ikinci komisyona Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'den Talim ve Terbiye Dairesi Reisi Mirliva Hüseyin Hüsnü Emir Paşa, Maarif Vekaletinden Milli Talim ve Terbiye Dairesi Reisi Emin, Müdafaa-i Milliye Vekaletinden Miralay Halis, Dahiliye Vekaletinden Umum Jandarma Kumandanı Miralay Zeki, Bahriye Erkan-ı Harp Dairesinden Kaymakam Necmeddin, Bahriye Vekaletinden Kıdemli Yüzbaşı Celal, Sıhiye Vekaletinden Doktor Eşref, Türk Ocakları ve Spor Federasyonu Merkez-i Umumilerinden yetkililer temsilci olarak katılmışlardı. Anılan komisyon çalışmalarını tamamlayıp

15. B.C.A. Belge no: 10

16. B.C.A. Belge no: 11

17. B.C.A. Belge no: 12

18. B.C.A. Belge no: 13

Maarif Vekaletine sundu. Söz konusu Vekalet, "İnkılap Gençleri Derneğine" ait kanun tasarısı ve tekliflerini, Büyük Millet Meclisi'ne gönderilmesi isteğiyle Başvekalete arz etti¹⁹.

Hazırlanan gerekçede; gençlerin milli savunmanın gereklerini yapabilmeleri için bir takım meziyetlere sahip olmaları gerektiği vurgulanarak, aranan vasıfların geliştirilmesi amacıyla İnkılap Gençleri Derneğinin kurulmasına ihtiyaç olduğu belirtildi²⁰. Yeni kanun tasarısında öncekinden büyük ölçüde değişiklikler de vardı. Buna göre; İlk tasarıda Genç Dernekleri Müfettişi asker kökenli birisi olacaktı. Yeni tasarıda ise böyle bir hüküm olmadığı gibi Müfettiş, icrai işlerinde Maarif Vekiline karşı sorumluydu. Yine önceki çalışmada olmayan "Büyük Orta" yeni tasarıda Genç Derneklerini yöneten bir kurum olarak düşünülmüştür. Büyük Orta üyelerinin çoğu önceki talimatnamede yer almamıştı. Ayrıca ilk tasarıda Genç Dernekleri Müfettişi'ne verilen bir çok sorumluluk bu defa Büyük Orta'ya verilmişti. Bu tasarıdaki en büyük değişiklik; Selim Sırrı'nın değerlendirmeleri doğrultusunda gerçekleştirilmiş, Maarife bağlı okullar derneklerin dışında tutulmuş, dernekler okul dışındaki gençliğe askerliğe hazırlayacak bir teşkilata dönüştürülmüştü²¹.

Bu konun tasarısı Ali Şuray-ı Askeri'de de gözden geçirildi. Birkaç küçük değişiklikle aynen kabul edilen tasarı Başvekalete takdim edildi²². Yeni tasarıya ilk eleştiri bu defa Maliye Vekili tarafından geliştirildi. Mustafa Abdülhalık'ın eleştirisi 6. Maddeye yönelikti. Derneklerin mülhak bir bütçeden idare olunacağını, varidatın hazineden yapılacak teberruat olduğunu belirten bu hükmün bütçe dengesini bozacağı bildirildi. Maliye Vekili, bu teşkilata yapılacak yardımın Maarif veya Müdafaa-i Milliye bütçeleriyle teklif olunan tahsisattan ayrılmasını teklif etti²³.

19. B.C.A. Belge no: 14

20. B.C.A. Belge no: 15

21. B.C.A. Belge no: 16.

22. B.C.A. Belge no: 17

23. B.C.A. Belge no: 18

Nihayet, 5 Mart 1927'de Genç Dernekleri Kanun Layihası Heyet-i Vekile'de imza edildi. Heyet-i Vekile'nin kabul ettiği metin Şuray-ı Askeri'nin kabul ettiği metin değil, bir kaç kelime değişikliğiyle ilk tasarıydı. Ardından kanun tasarısı 9 Mart 1927'de Büyük Millet Meclisine sevk edildi. Son aşamaya gelen Genç Dernekleri çalışmaları bu defa 1 Mayıs tarihinde Maarif Vekaletinin tasarısını "bazı noktalarının yeniden tetkiki" için meclisten iadesini istemesiyle yeni bir aşamaya girdi²⁴. Meclisin 5 Mayıs tarihli toplantısında tasarının iadesine karar verildi²⁵. 8 Mayıs tarihli Heyet-i Vekile toplantısında yeni şekliyle tasarı kabul edildi. Bu defa imza edilen tasarı daha açık hükümler taşıyan ve Şuray-ı Askeri tarafından değiştirilen metindi. Anılan yeni metin 10 Mayıs'ta Büyük Millet Meclisine sevk edildi. Genç Dernekleri kurulması çabalarını ısrarla takip eden Fevzi Paşa, 5 Aralık'ta Başvekalete yazısında, Meclise gönderilen tasarının akıbetini sordu²⁶. İsmet Paşa imzasıyla verilen cevapta, tasarının encümünde olduğu ve bu içtima devresinde müzakeresi için girişimlerde bulunduğu bildirildi²⁷. Bu sıralarda, 12 Mayıs 1928'de Büyük Millet Meclisinde kabul edilen bir kanunla, Türkiye'de okullar ve okullar dışında izcilik, keşşaflik teşkilatının ancak Maarif Vekaletinin izni ile ve sadece Türk vatandaşlarına ait olduğu kabul edildi²⁸. Genç dernekleri Teşkilatına bir ön hazırlık sayılabilecek bu gelişmelerden sonra, 12 Aralık 1929'da Maarif Vekili Cemal Hüsnü, Mecliste bulunan tasarının yeniden gözden geçirilmek üzere iadesini istedi²⁹. 20 Aralık'ta tasarı Başvekalete iletildi³⁰. Tasarıyı yeniden inceleyen Vekalet, değiştirilmesini uygun gördükleri noktaları 23 Şubat 1930'da Başvekalete bildirdi. Buna göre; Tasarı hazırlanırken ilga edilmemiş olan Bahriye Vekaletini bağlayan konular tasarıdan çıkarılmalıydı. Ayrıca, tasarının kanunlaşması halinde en az elli bin liraya ihtiyaç olacağından, tasarı ya gelecek mali yıldan itibaren uygulamaya geçirilmeli, ya da Vekalet bütçesine daha fazla tahsisat ko-

24. B.C.A. Belge no: 19

25. B.C.A. Belge no: 20

26. T.B.M.M. Z.C., Devre 3. C. 3, s. 132.

27. B.C.A. Belge no: 21

28. B.C.A. Belge no: 22

29. B.C.A. Belge no: 23

30. B.C.A. Belge no: 24

nulmalıydı³¹. Bu mütalaa ile Genç Dernekleri kurulması çalışmaları yeni bir aşamaya girmişti. Diğer taraftan Büyük Erkan-ı Harbiye Reisi Fevzi Paşa 27 Nisan 1930'da Başvekaletin yardımlarını isteyen şu başvuruyu yaptı. "Bir çok safahat geçirdikten sonra en nihayet 929 senesinde müzakere edilmek üzere Büyük Millet Meclisi Heyet-i Umumiyesine sevk ve fakat intaç edilemeyen Bozkurt "Genç Dernekleri" kanun layihasının bu sene Meclisin tatilinden evvel müzakere ve kanuniyetinin tasdikine delalet-i samilerini arz ve rica eylerim efendim." Serzeniş dolu bu başvurudan da sonuç alınmadı. Uzun bir süre sonra, Büyük Erkan-ı Harbiye Reisi yine tasarıya ilişkin ve Meclisin tatilinden önce müzakere edilip kanunlaşmasını dileyen bir yazıyı 20 Şubat 1932'de Başvekalete gönderdi³². Öte yandan Maarif Vekaleti tasarıya yeni bir şekil vermişti. İkinci komisyonun gerekçesinin aynen korunduğu bu tasarının adı "İnkılap Gençleri Dernekleri Kanunu Layihası" olmuştu. Benimsenen bu metin ikinci komisyon tarafından hazırlanan asıl metindi. Metinde yapılan değişikliklerle "Genç Dernekleri" ifadeleri "İnkılap Gençleri Dernekleri" ine çevrilmişti. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye, yeni adıyla Büyük Erkan-ı Harbiye olmuş, Bahriye Vekaleti'ne ilişkin konular kaldırılmıştı³³.

Maarif Vekaleti'nce hazırlanan bu tasarımı Fevzi Paşa inceledi. Görüşlerini "Mucib-i mütalaa bir nokta bulunmadığını" belirterek "bu sene intacı" dileğiyle 19 Mart 1932'de Başvekalete ilettili³⁴. Başvekalet verdiği cevapta; Tasarının bütün vekaletlere gönderilerek görüşlerinin alındığını ancak Maliye Vekaletinin "mali vaziyetimizin ne bugün ne de yakın bir gelecekte bu gibi teşekküllere umumi bütçeden yardıma müsait olmadığını" ve 6. Maddedeki "hazineden vukubulacak muavenetle" ibaresinin kaldırılmasını istediğini bildirdi³⁵. Maliyenin bu gerekçesinden sonra Genç Dernekleri ile ilgili olarak girişimlerin durduğu anlaşılmaktadır. Bir süre sonra 1937 yılında Alman Gençlik Teşkilatı Başkanı Baldur Vol Schirach

31. B.C.A. Belge no: 25

32. B.C.A. Belge no: 26

33. B.C.A. Belge no: 27

34. Yavuz Özgüldür; *Türk Alman İlişkileri (1923-1945)*, Gnkr. Bşk. Yay., Ank. 1993. s. 73.

35. B.C.A. Belge no: 28

ülkemize gelmiş ve yetkililerle görüşmeler yapmıştır³⁶. Ardından, Maarif Vekaletinin okullardaki izcilik teşkilatını esaslı bir şekilde ıslaha karar verdiği gazetelere yansıyan haberlerden izlenmektedir³⁷. Bunlara rağmen, araştırma konumuz olan İnkılâp Gençleri Dernekleri bir daha gündeme gelmemiştir.

Yukarıda da izleneceği gibi kuruluş çalışmalarından itibaren "Genç Dernekleri", "Bozkurt Genç Dernekleri", "İnkılâp Gençleri Dernekleri" olarak anılan ve yeni kurulan Cumhuriyet'in ilk teşebbüslerinden birisi olan Genç Dernekleri başlarda Maarif Vekaleti ile Erkan-ı Harbiye-i Umu-miye arasında bir yetki karmaşası yaratmış bu sorun aşılınca bütün dünyayı etkileyen iktisadi buhranın engeline takılmıştır. Bir "millet-i mü-selleha" yaratma amacı güden bu girişimin başarısızlığının başka bir nedeni de; "Yeni Türkiye devleti temellerini süngü ile değil, süngünün dahi istinat ettiği iktisadiyatla kuracaktır" anlayışıdır³⁸. Diğer yandan, uzun yıllar ülkemizde egemenliğini sürdüren Prusya Militarizminin de bir anlam da yenilgisi gibidir. Bu başarısızlık, 1923-1938 döneminde Genelkurmayın siyaset üzerinde mutlak bir etkinliği olduğu iddiasını savunan "fantastik tarih yazıcıları"nı da yanlışlamaktadır.

36. B.C.A. Belge no: 29

37. B.C.A. Belge no: 30

38. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.II., T.İ.T.E. yay., Ank. 1952, s. 56.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

CUMHURİYET ARŞİVİ

تاریخ: ۱۳۳۵/۱۰/۱۰

۴۶۵

۱۱۱

زمانزده كنجلوك ملي مدافعه به قادر اولاييله لوي ايجون بر طاقم مز يئقري حاتوبولور ناملاري ايجاب باشكده دم
 مكتيب حارجنده قالان كنجلرده بو مز يئقري انگشاش ايشيرمك و اور تئري ملي مدافعه به نادر بر حاله كيرمك ايجون
 تشكيلات ياسالماسي شور يئدر . مره بو طاقون لايحه سيله تكليف اولونان انتقاز كنجلوري درنگي بر نمد له
 وجوده كيتيريله چكدر . بو تشكيلات حد قاشنده كنجلوري عسكلر لكة حاتور لايه ملي استمدان ايليسور . آنجان
 زمانزده عسكلر لكة حاتور لاق ايجون سادده جه بدني توييه كافي لكيلدر . باله كيم ملي مدافعه به ان ابي قادر
 اولان انسان مادي و هنوي توييه كورمور و طنداشنردر . در نكشاش مهم غايه سي كنجلوك مادي و هنوي قوتلوريني
 تقويه ايله مك اولايچقدر . بو نك ايجون بو تشكيلات بر طرفدن عسكلر لكة حاتور لاق غايه سي تعقيب ايتدي بكنه
 كوره ار كان حرييه نك ديسكور جيمتدن علكتك توييه عورمه سيله مكلف اولان حاتور و كالاشنك نشار تويي آلتنده —
 بولونماسي شور يئدر . قانون لايحه سي بر تقعه نشاره كوره ياسالمشدر . كنج در نكارمك انگشاش ايجون بو —
 مۇسه نك حقيقي بر بوجيه به مالك اولماسي و باله حاسه ايلك تشكلي زمانزده ياسالاجق مسرلري اولدن ويزه به
 تابع اولماسي اتشما ايله مكده در . قانون لايحه نك آلتنجي ماده سي بو مقصد له يازلمشدر .

I. C.
Büyük Erkânıbarbiye
Reisliği
IX - Şube
Sayı
33443

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Ankara
CUMHURİYET ARŞİVİ 27 - 4 - 1930

Baş vekâlete

I - 926 senesinde ihzar ve tanzim olunarak
bir çok sarfahat geçirdikten sonra en nihayet 929
senesinde müzakere edilme üzere Büyük Millet me-
clisi heyeti umumiyesine sevk ve fakat intaç edi-
leniye Bozkurt " genç dernekleri " kanun layiha-
sının bu sene meclisin tavilinden evvel müzakere
ve kanuniyetin tastikine delaleti samilerini arz
ve rica eylerim efendim .

B . E . Rs .

Müşür

Yazılan yerler

Leifi

Baş vekâlete

M. M. V. ne

Evraki

28-4-1930

J.

ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ
27 - 4 - 1930

Cevaplarıyla şubemize isana, tutum ve tarihlerinin yazılması lazımdır